

Seküler uygarlığın rövanşı!

Akif Emre, 7 Mart 2017

<http://www.akifemre.com/sekuler-uygarligin-rovansi/>

Seküler uygarlık neden Müslümanlardan nefret ediyor? Bu sorunun medyada yaygın kullanışı ile “Neden Müslümanlardan korkuyor?” şeklinde sorulmasını bekleyenler doğru cevabı alamayacaklardır. Zira seküler uygarlık Müslümanlardan korkmaktan önce nefret ediyor; sekülerizm önünde diz çöktürememelerinin öfkesidir bu. Batılılar, Müslüman dünyanın mevcut hali ile askeri ve ekonomik anlamda korkulmasını gerektirecek bir durumunun olmadığını farkındalar.

Seküler uygarlık modernleşmeyle atbaşı yükseldi. Ancak dünyanın pek çok kültürü modernleşme de sekülerleştirildi.

Avrupa merkezli dünyayı yorumlama biçimi meseleyi modernleşmek, yahut modernleşememek şeklinde ortaya koydu genelde. Mesela, Weber’in meselesi, Batının sanayileşme, modernleşme ve iktisaden öne geçme hikayesini açıklamaya çalışırken aslında Avrupa’nın dünyanın geri kalanından farklılığını, istisnailiğini açıklamaktır.. Sınıf yerine statüyü açıklayıcı model olarak öne sürmesinin yanında, Protestan ahlakı ya da modern şehirlerin doğuşu, Hinduizm ve kast sistemi, ekonomi politiğin esasları gibi farklı alanlarda kuramsal çalışmaları Batı deneyiminin biricikliğini vurgulamaya çalışır.

Batı dışı modernlikler ortaya çıksa da modernlik sekülerizm ilişkisinde İslam’ın istisnailiği üzerinde fazla durulmaz. Bu açıdan Ernest Gellner’in laikleşme bağlamında dünya dinleri içinde İslam’ın biricikliğine dikkat çekmesi önemli bir konudur. Hristiyanlık, Hinduizm, Konfüçyüs ve İslam karşılaştırıldığında Batı’nın öfkesinin ipuçları ortaya çıkar. Hristiyanlık seküler uygarlığa taviz vere vere din olmaktan çıkmıştır der Gellner... Diğer büyük doğu dinleri de ya etkisini kaybetmiştir ya da modern dünyaya direnecek sığınakları kalmamıştır. Zaten Uzak Doğu dinlerinin Batı uygarlığına hayat tarzından mistik boyutlarına kadar çok uzak olmasına rağmen daha kabul edilebilir hatta sempatik gelmesinin nedeni de budur. Hem sekülerleşerek içi boşaltılmış hem de modern Kapitalist sisteme direnecek, alternatif sunacak ilkelerden, sistemden mahrumdular. Ancak maddi hayatın bunalımlarından kaçmak isteyen Batılıların geçici bir terapi kültürü olarak işlevleri olabilirdi.

Weber’in aksine modernleşme bağlamında sekülerleşme açısından meseleye yaklaşan Gellner, Avrupa’nın değil İslam’ın biricikliği, istisnailiğine vurgu yapar. İslam’ın kitabi bir din olması, Katolik ve diğer dinlerdeki benzer biçimde hiyerarşinin, kast sisteminin olmasını en önemli ayrıcalığı olarak görür. Ve sosyal teori açısından, İslam dünyasının Batı ile bunca tarihsel etkileşimine rağmen sekülerleşmemesini İslam’ın en büyük özelliği sayar.

Modern hayatın dışında kalan, olanca dini/geleneksel görüntülerine rağmen diğer din ve mensuplarına gösterilen tavır ile Müslümanlara yaklaşımı neden aynı olmayışını kavramak için bu yaklaşım ışık tutabilir.

Sorun sadece modernleşme ile alakalı olsaydı Müslüman dünyanın moderniteye verdiği cevap, hatta Müslümanların artık Batılı hayat tarzlarına rağmen Avrupalılarca onların dini taleplerine, bireysel tercihlerine bunca yasak koymaları için bir sebep kalamazdı.

Herkes bilir ki Ortadoğu'da İslam ile özdeşleştirilen terörün hedefi daha çok Müslümanlardır. Ayrıca Müslümanların geneli ve ilkeleri açısından ne denli temsil kapasitesinden uzak olduğunu en iyi yasaklama kararı alan ülkelerin devlet hafızası farkındadır.

Bu sorun sadece Batılı ülkelerin ötekisi olarak İslam'la kurduğu ilişkiyle sınırlı değil. Çok daha önceden, kolonyalizm dönemlerinden başlayarak Müslüman toplumların sekülerleştirilmesi için farklı sosyal ve siyasal modeller uygulandı. Tüm Batılı değerlerden daha çok önemsenen, bu uğurda pek çok Batı kaynaklı ilkelerin iptal edilmesini meşrulaştıran laiklik ilkesi oldu. Saddam yıllarca laik sosyalist olduğu için, sistem dışı olmasına rağmen Suriye Baası laik değerlere sığındığı için hala destek bulabiliyor.

Batılı metropollerde eğitiminden hayat tarzına kadar modern görümlü Müslümanların kadın giyiminde tesettürden ibadet özgürlüklerine kadar alanların daraltılması, baskılanması korkudan çok bir tür diz çöktüremedikleri değerlere karşı öfke patlaması ile açıklanabilir.

Batı'nın sekülerleşen geleneksel değerleri, dinleri, kutsalı karşısında temel ilkeleri, referansları ile modern hayata direnen, laik dünya görüşüne meydan okuyan bir dinin canlılığı...

Modernleşme kuramlarını iflas ettiren mesele de bu. Konfüçyüs Kapitalizmini icat eden dünya sistemi, Protestan ahlakını Müslümanlara adapte ettirebilmekte zorlanıyor. Zorlanacak da. Meseleye buradan bakmayı deneyelim.

Seküler uygarlık Müslümanlardan rövanş almak istiyor.